

**ANATOMIA DE LA
LITERATURA CATALANA
BALANÇ I PROFECIA
DE LA LITERATURA CATALANA
2003-2010**

Teresa Fèrriz Roure, editora

2009 / 2010	00 ANATOMIA, COS I ESPERIT
Pàgina 10	DE LA LITERATURA CATALANA ÀLEX BROCH
2003 / 2004	01 XAVIER AGULLÓ
Pàgina 28	02 ERNEST FOLCH 03 JOAN JOSEP ISERN 04 BIEL MESQUIDA 05 CARLES MIRÓ 06 DOLORS OLLER 07 FRANCESC PARCERISAS 08 MÀRIUS SERRA
2004 / 2005	09 JORDI LLAVINA
Pàgina 56	10 MANEL OLLÉ 11 JOAQUIM PALAU 12 MIQUEL DE PALOL 13 ANTONIO RAMÍREZ 14 SERGIO VILA-SANJUÁN
2005 / 2006	15 ORIOL IZQUIERDO
Pàgina 82	16 LOURDES MALGRAT 17 IMMA MONSÓ 18 JORDI PUNTÍ 19 GUILLEM TERRIBAS 20 ROSA VERGÉS
2006 / 2007	21 SAM ABRAMS
Pàgina 110	22 JOSEP M BENET I JORNET 23 JOAN CARLES GIRBÉS 24 MONIKA LÜBCKE 25 ANNA SOLER-PONT 26 VICENÇ VILLATORO 27 ROSA VIÑALLONGA 28 JOAN M TRESSERRAS 29 NAJAT EL HACHMI
2007 / 2008	30 JAUME SUBIRANA
Pàgina 148	31 VICENT SANCHIS 32 CARLES TORNER

PRESENTACIÓ

TERESA FÈRRIZ ROURE

El primer web de Lletra va néixer ara fa deu anys: la difusió cultural a internet tot just començava i, des de la UOC, s'apostà pel coneixement en obert posant en línia una selecció d'articles científics sobre la història de la literatura catalana, signats pels millors crítics i especialistes universitaris.

Deu anys després, els canvis vertiginosos que s'han viscut a internet ens han canviat la pell gairebé del tot i avui ens hem convertit en allò que ni podíem imaginar: un marc de referència a internet que inclou una plataforma prescriptora del coneixement literari a la xarxa –el portal *lletraA* i la publicació mensual *Argus*–, més d'una desena de webs temàtiques com ara *Música de poetes* o *Memòria personal*, projectes digitals al servei de l'ensenyament i aprenentatge de la lectura i la literatura amb les TIC (la Viquilletra, al capdavant), un premi consolidat i un projecte de recerca sobre la presència de la literatura catalana a internet.

Tecnològicament, els canvis també han estat espectaculars: la primera pàgina web estàtica que es publicà l'any 2001 l'han substituït per entorns web multimodals i gestors de continguts flexibles que ens permeten posar a l'abast dels lectors tota una constel·lació dels millors continguts en català, que actualitzem contínuament. Aquests avenços tecnològics ens han facilitat enormement la nostra tasca de prescriptors i ens han convertit en un potent i singular altaveu que amplifica les aportacions de totes aquelles persones, col·lectius universitaris i organitzacions culturals, públiques o privades, que treballen dins de la internet catalana.

Tot i la nostra naturalesa digital, la carència inicial de continguts literaris en català a la xarxa ens ha portat, durant aquests deu anys, a endegar accions presencials amb el propòsit últim de publicar en línia aportacions rellevants. D'entre totes, el format anual «Anatomia, balanç i profecia de la literatura catalana», realitzat entre 2003 i 2008 conjuntament amb la Institució de les Lletres Catalanes, fou l'acció que obtingué un major ressò mediàtic. Les diverses anatomies generaren un ric debat al voltant de l'estat del sistema literari català atès el seu format innovador, que exigia als convidats un gran esforç de síntesi, i donà com a resultat uns missatges clars i contundents, molt comentats en el seu moment. No acostuma a ser gaire habitual la pluralitat de veus en les trobades culturals, ni la possibilitat de parlar sense embuts sobre la heterogeneïtat de temes que preocupen a tots els agents dels diferents sectors de la creació, l'edició, la distribució i la lectura en català. Per això, aquesta voluntat d'aplegar la major diversitat de criteris i enfocaments possibles –que no sempre fou fàcil de gestionar però que ens omple de satisfacció vistos els resultats– atorga encara avui credibilitat als debats generats i justifica la relectura en clau de present de la llarga llista d'arguments defensats amb passió per la trentena llarga de convidats.

La transcripció de les intervencions, feta amb cura i saviesa per Roser Vernet, i la presentació-comentari de totes elles, realitzada per un dels millors coneixedors de les lletres catalanes més recents: Àlex Broch, fan memòria de les fites més rellevants assolides per la literatura durant la primera dècada del segle XXI –a tall d'exemple, la presència catalana a les fires del llibre de Guadalajara (Mèxic) i, sobretot, de Frankfurt ens recorden els gèneres i les obres més aclamades per la crítica i els lectors, –no sempre les mateixes– i reflexionen, des de l'antagonisme més d'un cop, sobre les nostres febleses i amenaces, allò que les polítiques culturals catalanes i les indústries del llibre –amb èxits i desencerts cíclics– miren de convertir en oportunitats i fortaleeses des de fa anys.

Els deu anys de Lletra van lligats a un canvi històric en l'adaptació del camp «literatura catalana» a uns paradigmes no del tot nous per a la nostra cultura: més universals, per una banda, i, paradoxalment, més limitats per les tensions constants amb l'estat polític. Aquestes tensions les hem seguides de ben a prop i hi hem participat, d'internet estant. Ara reiniciem un nou cicle tots plegats i, a la nostra missió inicial de consolidar la presència de

les lletres catalanes gràcies a les noves oportunitats que ens plantegen les TIC, hi afegim nous i engrescadors reptes dins de l'àmbit de la recerca i la formació (especialment quant al desenvolupament i aplicació de noves metodologies, eines i recursos digitals per a l'ensenyament i aprenentatge de la literatura i la lectura).

Les dades contrastades d'ús dels nostres entorns web i l'amplíssima comunitat de lectors i lectores que participen en els nostres projectes ens encomanen entusiasme i ganes de seguir apostant pel treball ben fet, sense oblidar mai aquell risc necessari per ocupar nous espais del sistema literari català, complementaris dels existents, i el nostre compromís per participar en el desenvolupament d'unes noves polítiques culturals catalanes a la xarxa, sobretot les que han d'impulsar els nostres socis preferents: l'Institut Ramon Llull i la Institució de les Lletres Catalanes.

Com la UOC, la universitat sense la gosadia de la qual el projecte Lletra no existiria, podem mirar el futur sense complexos perquè tenim un passat, però, sobretot, perquè durant aquests deu anys de vida hem caminat, i seguim fent-ho, acompanyats d'una generosa xarxa de persones i organitzacions culturals de tot tipus, compromeses amb la innovació, l'excel·lència i el país, que accepten dia a dia el risc de treballar col·laborativament amb nosaltres.

2009 - 2010

**ANATOMIA, COS I ESPERIT
DE LA LITERATURA CATALANA
ÀLEX BROCH**

Se m'ha demanat que faci una sutura general a totes les anatomies que s'han fet en cinc anys, del 2003 al 2007, sobre el cos i l'esperit de la literatura catalana contemporània. Han estat més de trenta aportacions que, en el breu espai de temps d'exposició que l'operació permetia, han descabdellat visions personals i amb una forta càrrega autobiogràfica sobre un passat immediatíssim, un present ben viu i també alguna espurna possible de futur. La primera constatació és que, com deia, cadascú ha parlat des de la posició que ocupa o la feina que desenvolupa dins la literatura catalana. La segona, també com anunciava, és que la brevetat d'exposició no ha permès ni permetia anàlisis profundes. Les anatomies, doncs, floreixen com una àmplia mirada a vol d'ocell sobre un breu temps, espai o període de la literatura catalana que comprèn els cinc anys abans esmentats.

Però aquesta visió general, resultat de les característiques i condicionants que hem explicat, no vol dir que no transmeti una informació útil que cal tenir en compte com a fruit d'algunes de les idees que s'hi manifesten i de les reincidències que s'hi donen, que no signifiquen una altra cosa que el testimoni d'una realitat coneguda i persistent confrontada per veus diverses. Però dins d'aquesta mirada general també hi ha una crònica de fets i una temporalitat explícita que ens situa en un temps històric concret, en l'eix central de la primera dècada del segle XXI, amb uns esdeveniments viscuts dels quals aquestes anatomies són crònica. Per tant la mirada i la reflexió ha de ser i és doble atès que tenim, d'una banda, aquest procés generalista i conegut sobre condicionants i fets que marquen la literatura catalana des de fa anys i són fruit d'un temps recent –amb possibilitats, encerts i contradiccions– que obre el període històric que s'inicia amb la mort de Franco i la transició política, i

també, de l'altra, fets concrets i ben explícits del moment més actual que són els que marquen aquest inici del segle XXI i que abans no es podien donar o no es donaven amb les característiques amb què avui ho fan. Per tant, podem anar del general al particular i de la història recent al present immediat, tancant el cercle que aquestes anatomies han pogut o han ajudat a recordar o configurar.

Una sutura o balanç com el que se'ns demana a nosaltres ja ha estat precedit de similars operacions de síntesi en les darreres intervencions del cicle per part del conseller Joan Manuel Tresserras, del cap de l'Àrea d'Humanitats de l'IRLL, Carles Torner, o de Jaume Subirana, que, com a anterior director de la ILC, va defensar aquest projecte de radiografiar un espai temporal recent, la primera dècada del segle XXI, de la literatura catalana d'avui. Cada una d'aquestes tres aportacions diu molt del conjunt de moltes de les altres aportacions o preocupacions de cada un dels ponents dels anys anteriors. En tot cas, en un aspecte o un altre, aquestes tres aportacions ja són i funcionen com una sutura major a tot el que es va dir.

Joan Manuel Tresserras, com a cloenda de la sessió de l'any 2006, planteja d'inici el tema de la difusió, consum i prestigi social de la cultura i la literatura catalanes. La queixa del fenomen és una de les constants més presents en la majoria d'intervencions anteriors. És, per tant, un dels eixos de debat sobre el qual més s'ha insistit en aquestes anatomies. Però el conseller introdueix un tema nou i interessant: si els mitjans de comunicació són públics i estan subvencionats, aleshores s'han de comprometre amb la cultura i literatura del país. Més del que ho fan fins ara. Diríem que més enllà de les audiències hi ha l'obligat compromís de difusió. Mai aquest compromís de política cultural dels mitjans no havia estat formulat d'una manera tan contundent i clara com ho fa ara el conseller. Esperem que, des de la Conselleria, s'arbitrin les maneres per a fer-ho possible perquè aquest compromís és d'obligada execució i les paraules del conseller, prou clares: «I treballarem perquè els mitjans de comunicació incorporin la literatura com un dels seus continguts fonamentals, cosa que, en el cas dels mitjans públics, com ja he dit abans, forma part de la seva missió de servei públic. Això és el que podem fer».

Segueix el conseller definint la posició de la Conselleria a favor del preu fix del llibre i amb aquesta posició respon a diverses de les intervencions manifestades pels llibreters que han intervingut altres anys en aquestes anatomies. Era i és una preocupació i reivindicació del sector. El sí oficial sembla assegurat. Però